

Вафот этган одамга гувоҳлик

18:33 / 08.04.2020 2652

Савол:

Одатда, маййит кўмилганда бир одам тўпланганларга қарата «Марҳум фалончи қандай одам эди?» деб савол ташлайди. Шунда тўпланганлардан бири: «Яхши одам эди», деб жавоб беради. Шу одатга кўра, мен марҳумни танимасам ҳам ёки ёмон одам эканини аниқ билсам ҳам «Яхши одам эди», деб қўйсам бўладими?

Жавоб: Бисмиллаҳир Роҳманир Роҳийм

Бу ишни қуйидаги ҳадислардан умидвор бўлганликдан қилинади:

«أورُكُذا»: لسو وهيلع هللاىلصمهللألؤسرلاق: لاق أمه نع هللأىضررمع نبلنع
دواد و بأو يذمرت لاه أور. «مهي وأس م نع أو فكو، مكات وم نساحم

Насоийнинг лафзида:

«Фаришталар Аллоҳнинг осмондаги шоҳидларидир. Сиз Аллоҳнинг ер юзидаги шоҳидларисиз», дейилган.

Аввалги ҳадисда ўлганларни фақат яхшилик билан эслаш ҳақида сўз кетган эди. Бу ерда ёмонлик билан зикр қилиш ҳам бўляпти-ку, қандай бўлди?» деган савол пайдо бўлиши табиий. Бу саволнинг жавоби шуки, ўлганларни сўкишдан қайтариш маъносидаги ҳадислар кофир, мунофиқ ва гуноҳ ишларни очич-ойдин қилмаган кишиларга хосдир. Аммо ушбу уч тоифани уларнинг йўлидан, уларга эргашишдан ҳазар қилиш учун ёмон гаплар билан эслаш ҳаром бўлмайди.

تَسْلَجَفُ، ضَرَمَ أَوْبَ عَقْوٍ وَقَوَّ وَنَيَدَمْلُ تَمَدَقُ؛ لَأَقُ هُنَّ عُلْ لَلِ يَضَرُّ دَوَسُّ أَلِ يَبْ أُنَّ عِ
أَرْيَخُ أَوْبِحَاصِ يَلَعِ يَنْتُفُفُ عَزَانَجُ مَوْبُ تَرَمَفُ، هُنَّ عُلْ لَلِ يَضَرُّ بَاطِحُ لَلِ نَبْ رَمُعِ يَلِ
لَأَقَفُ، أَرْيَخُ أَوْبِحَاصِ يَلَعِ يَنْتُفُفُ يَرْخُ أَبْرُمُ مُمُتُ. تَبَجَّ وَهُنَّ عُلْ لَلِ يَضَرُّ رَمُعِ لَأَقَفُ
لَأَقَفُ، أَرْشُ أَوْبِحَاصِ يَلَعِ يَنْتُفُفُ عَثَلِ لَبِابِ رُمُ مُمُتُ. تَبَجَّ وَهُنَّ عُلْ لَلِ يَضَرُّ رَمُعِ
لَأَقُ أَمَكُ تَلُقُ؛ لَأَقُ؟ نَيَنْمُؤْمُلُ رِيْمَ أَيْ تَبَجَّ وَ أَمُو؛ تَلُقُفُ؛ دَوَسُّ أَلِ وَبُ أَلَأَقَفُ. تَبَجَّ وَ
هُنَّ عُلْ لَلِ عُلْ دَلِ رِي خَبُ عَبْرَ أَلِ دَهَشِ مِلْسُمِ أَمِّي أَيْ: لَسُو هِي لَعِ لَلِ يَصْمُ يَبَّ نَلِ
مَلِّ مُمُتُ، «نَانُ ثَاوُ»؛ لَأَقُ؟ نَانُ ثَاوُ؛ «نَانُ ثَاوُ»؛ لَأَقُ؟ عَثَلِ ثَاوُ؛ «نَانُ ثَاوُ»؛ «نَانُ ثَاوُ»؛
يُئِئِ أَسْنَلِ أَوْ يَذْمُرُّ لَلِ أَوْ يَرْخُ بَلِ أَوْ رِي دَحِ أَوْلِ نَعُ هَلْ أَسْنَلِ

Абул Асвад розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Мадинага бордим. У ерда касаллик тарқалган экан. Умар розияллоҳу анҳунинг олдида ўтирдим. Уларнинг олдидан жаноза ўтди. Шунда унинг соҳибига мақтов айтилди. Умар: «Вожиб бўлди», деди. Сўнгра яна бошқаси ўтди. Унинг соҳибига ҳам мақтов айтилди. Умар: «Вожиб бўлди», деди. Кейин учинчиси олиб ўтилди. Унинг соҳибига ёмон гап айтилди. Умар: «Вожиб бўлди», деди. Абул Асвад:

«Нима вожиб бўлди, эй амирал мўминин?» деди.

Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам нима деган бўлсалар, шуни айтдим: «Қайси бир мусулмонга тўртта одам яхшилик ила гувоҳлик берса, Аллоҳ уни жаннатга киритади», деди.

«Учта бўлса ҳамми?» дедик.

«Учта бўлса ҳам», дедилар.

«Иккита бўлса ҳамми?» дедик.

«Иккита бўлса ҳам», дедилар.

Битта ҳақида сўрамадик».

Бухорий, Термизий ва Насоий ривоят қилишган.

Бу савол ва шунга ўхшаган бошқа саволлар ҳозир биз ўрганаётган ҳадисларнинг зоҳирий маъносидан келиб чиққан. Ушбу ҳадисларни сиртдан ўрганган одамда «Бу дунёда нима бўлса ҳам қилиб юрган одам ўлгандан кейин орқасидан одамлар «Яхши эди», деб гувоҳлик берсалар жаннатий, бутун умрини тақво ва ибодат билан ўтказган одам ўлганидан кейин одамлар орқасидан, «Ёмон эди», деб гувоҳлик берса, дўзахий бўлиб кетаверар экан-да», деган хаёл пайдо бўлиши мумкин.

Аслида эса ундай эмас. Аввало, юқорида зикр қилинганидек, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам «Вожиб бўлди», дейишларидан олдин «Шундай эканлигини биласизми?» деб сўраганлар. Яъни маййитга берилган гувоҳлик воқеликка тўғри келиш-келмаслигини аввал суриштириб кўриб, кейин жаннат ёки дўзахнинг вожиб бўлганини айтганлар. Шунинг учун бундай ҳолатда тирикларнинг гувоҳлиги ўликларнинг амалига мос келиши керак деган шарт келиб чиқади.

Ўтган машҳур уламолардан Ибн ат-Тийн раҳматуллоҳи алайҳи:

«Бу иш саҳобаларга хосдир. Улар доимо ҳикмат билан гапирар эдилар», деган.

Шунингдек, «Бу иш ишончли ва тақводор кишиларга хос», деган уламолар ҳам бор. **Валлоҳу аълам.**

«Зикр аҳлидан сўранг» китобидан